

מנחות צג

משה שווערד

1. עיין במראה מקומות בסוף דף צב:

2. תוספות מסכת תמורה דף ב עמוד א

ורבי מאיר דאמר יורש מימר מאי טעמא - ... וא"ת מאי שנא דשאר קרבנו למעוטי והאי לרבויי ויש לומר דלמעוטי לא מצית אמרת דאם כן לישתוק קרא מיניה וממילא אמר דאין השותפין סומכין כדאמר לקמן (דף יג.) דאין השותפין ממירין.

3. דף על הדף מנחות דף צג עמוד א

בגמ': קרבנו ולא קרבן חבירו. הראב"ד לתו"כ (נדבה פרק י"ז) הקשה היינו ידו ולא יד שלוחו, ותיריך ידו ולא יד שלוחו ממעט שאינו יכול לאמר לשלוחו סמוך תחתיו, והכא מיירי ששלח לו קרבנו ממדינת הים דלא נימא כיון דאין בעליו כאן יסמוך חבירו תחתיו ע"ש.

והנה לעיל (ס"א ע"ב) תוד"ה מצינו תירצו, דאיצטריך תרי קראי דלא תימא כי שוייה שליח עדיף דשלוחו של אדם כמותו ע"ש.

וכתב בספר אור הישר כאן:

אולם לשני התירוצים קשה, הלא אחרי דאית לן קרא דאפילו שוייה שליח בפירושו לא מהני שליחותו, הרי דהוא כמצוה דבגופו דלא מהני בזה שליחות וע' בקצוה"ת סי' קפ"ב וסי' שפ"ב. מכש"כ היכא דשלח לו קרבנו ולא פירש שיהיה שלוחו בודאי דלא מהני, וקרא דקרבנו למעט קרבן חבירו למה לי, לכן הטיבו אשר דברו בתוס' ריש ערכין לתרין, דאי לאו קרבנו אמינא דידו למעוט חבירו אתא אבל שלוחו סומך, אולם אחרי דלמעט חבירו אית לן קרא דקרבנו בע"כ דידו למעט שלוחו ממש ע"ש.

אמנם לעד"נ בכוונת הראב"ד דהיכא דשלח לו קרבנו ממדה"י עדיף הרבה משליחות לסמיכה, דאם עשאו שליח לסמוך הרי לא מסר לו רק שליחות זו הפרטית של סמיכה, משא"כ אם שלח לו קרבנו ממדה"י הלא מסר לו הבעלות בגוף הקרבן, ובזה אפ"ל דהוא כמ בעליו עצמו, להכי איצטריך תרי קראי כנלע"ד. ע"כ. ועין כעין חילוק זה ברשב"ם בבא בתרא (פ"א ע"ב ד"ה המתחיל והבאת) לגבי קריאה של ביכורים.

4. תוספות מסכת מנחות דף צג עמוד א

לרבות כל בעלי קרבן לסמיכה לית ליה - [1] פ' בקונ' אחד סומך על ידי כולן [2] ובריש תמורה (דף ב.) פירש בקונט' דלא סמכי כלל ויש ספרים שכתוב שם מ"ט דלא מייחד קרבן דידהו משמע כפירושו אבל קשה דלקמן אמרי' קרבנו לרבות כל בעלי סמיכה שיכול ומה תנופה שנתרבתה בשחוטין מתמעטה במחוברין סמיכה שלא נתרבתה בשחוטין אין דין שתתמעט במחוברין משמע דאי לאו קרא הוה אמינא דהוי כתנופה דאחד מניף על ידי כולן וכאן נמי אחד סומך על ידי כולן.

5. תוספות מסכת מנחות דף צג עמוד א

לפי שכל הענין כולו אינו מדבר אלא בלשון זכר - בכמה מקומות בעי קרא למעט אשה כגון בני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות וכן (סוטה דף כג:) בגניבתו ולא בגניבתה אע"פ שכל הענין אינו מדבר כולו אלא בלשון זכר משום דהשווה הכתוב אשה לכל עונשים שבתורה (קדושין דף לה.) אלא הכא היינו טעמא כדמפרש בריש תמורה (דף ב:) מהו דתימא הני מילי עונש דשוה בין ביחיד בין בציבור אבל הכא כיון דעונש שאינו שוה בכל הוא דתנן אין הציבור והשותפין עושין תמורה אשה נמי כי עברה לא תילקי קמ"ל ...

6. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת תמורה דף ב עמוד א

יליף תחילת הקדש מסוף הקדש. בשטמ"ק ריש ערכין כתבו דאין זה ילפותא גמורה כי אם גילוי מילתא דכיון דחזינן דיורש לא חשיב בעלים לענין סמיכה ה"ה לענין תמורה, אבל בענינים אחרים שפיר חלוק דין תמורה מדין סמיכה, כדחזינן לענין נשים דאינן סומכות ואעפ"כ עושות תמורה. [וע' ע' תוס' מנחות צ"ג. ד"ה לפי].

7. ספר איזהו מקומן

הכל סומכין - האחרונים דנים אם מצות סמיכה היא חובת גברא או חובת הקרבן, וע"י בזה בכנסת הראשונים ריש תמורה בהערה י' ובמלואים שם. וע"ע בחזון יחזקאל (מוספתא י. ד.), ובחידושי על זבחים

8. חידושי הגרי"ז מסכת תמורה דף ב עמוד א

שם, בגמרא לרבות כל בעלי חוברין לסמיכה, וברמב"ם בהלכות מעה"ק (פ"ג הל"ט) כתב וז"ל, חמישה שהביאו זבח אחד כולן סומכין עליו זה אחר זה לא שיסמכו כולן בבת אחת עכ"ל, והוא מהתוספתא מנחות (פ"י) והביאור דאינם צריכים לסמוך בבת אחת אלא יכולים לסמוך זה אחר זה, ולכאורה דאשמעינן בזה דיש חיוב סמיכה על כל אחד ואחד והוי סמיכות נפרדות, הגם דדין סמיכה היא דין בהכשרו של הקרבן ולא בבעלים, אבל הכא דחיוב סמיכה הוא על בעלים בשותפין מחויב כל אחד לסמוך ולכן מהני בזה אחר זה, אולם שם בתוספתא איתא עוד דאם היה פר העלם דבר של ציבור גם הג' זקנים סומכין זה אחר זה, והתם ודאי דין סמיכה אחת היא על כל הג' זקנים והם אינם בעלים, וע"כ מזה דגם בדין סמיכה אחת שייך בזה אחר זה, וקשה דמסיים בתוספתא באיל המילואים של אהרן ובניו הסמיכה בב"א, ומ"ש מפר העלם דבר של ציבור, וצ"ע.

9. חידושי הגרי"ז מסכת תמורה דף ב עמוד א

שם, בגמ' ור"י בעלי חוברין לסמיכה לית ליה מ"ט דהא לא מיחד קרבן דידהו, וברש"י, (בד"ה לית) דודאי אינו טעון סמיכה וכו' כלומר כיון דלא הוי חלוט לכל או"א וכו', ועיין בתוס' מנחות (דף צ"ג ע"א בד"ה לרבות וכו') פ"י בקונטרס אחד סומך ע"י כולן ובריש תמורה פירש בקונטרס דלא סמכי כלל ויש ספרים שכתוב שם מ"ט דלא מיחד קרבן דידהו משמע כפירושו ע"כ, ולכאורה צ"ע בדבריהם שכתבו משמע כפירושו שהרי לפי גירסא זו מבואר שאף אחד מהן אינו סומך כיון דהא לא מיחד וכו' ואף לאחד מהן לא מיחד.

ונראה דהנה צ"ב למאן דס"ל לרבות כל בעלי חוברין לסמיכה וכולם סומכים איך הוא הדין בהרבה יורשין אם יצטרכו כולם לסמוך, ונראה דבדודאי יורשין לא שייכי לדין בעלי חוברין שצריכים כולם לסמוך, כי אף שיוורש סומך אין זה מפני שהוא מבעלי הקרבן אלא מכיון שהוא יורש להקרבן שטעון סמיכה יורש יכול לסמוך ואינו נקרא אצלו קרבן דחבריה אבל לא שמפני שהוא יורש נעשה בעל הקרבן, וראיה לזה מדברי הרגמ"ה בערכין (דף ב' ע"א) בד"ה יורש סומך ומימר ע"ש שכתב שאם הקדיש אביו זבח ומת קודם שסמך עליו יורש סומך על קרבן אביו, ומבואר בדבריו שאם כבר סמך עליו אביו לא היה צריך היורש לסמוך עליו, ולכאורה צ"ב כיון דהוא יורש הרי הוא בעל הקרבן וגם כפי האי גוונא היה צריך לסמוך ומאי מהני מה שכבר אביו סמך עליו, אלא ודאי מה שהוא יורש אינו עושה אותו לבעל הקרבן שיתחייב לסמוך כמו שבעל הקרבן מחוייב לסמוך, אלא רק זו היא מעלת היורש שאינו כמו איש אחר, וכל זה אם להקרבן לא היה לו סמיכה אז סומך היורש, אבל אם אביו כבר סמך עליו טרם שמת אז גם היורש אינו סומך מכיון שאין הקרבן צריך עתה להסמיכה שכבר נתקיימה בו, אבל בעלי חוברין שהם כולם בעלים של הקרבן אז כולם מחוייבין לסמוך עליו מכיון דכל אחד ואחד יש לו חלק בהקרבן והוי כל אחד בעל הקרבן לענין הסמיכה, אבל יורשין זה שהם יורשים אינו עושה אותם לבעלי הקרבן וכנ"ל אלא שכל דין הסמיכה הוא מצד שהקרבן של אביהם צריך סמיכה, וא"כ מכיון שכך אם היתה סמיכה של אחד מן היורשים כבר נתקיימה סמיכה בהקרבן ואין כולם מחוייבים לסמוך מכיון שדין ירושה שלהם אינה עושה אותם לבעלי הקרבן, וכן אפשר לפרש הגירסא הנ"ל כיון דלא מיחד קרבן דידהו ר"ל כיון דלא מיחד אינם נקראים בעלי הקרבן לסמיכה שיהיו כולם חייבין לסמוך, כמו כל בעל קרבן אחר שמחוייב לסמוך מצד עצמו שהוא בעל הקרבן, ומכיון שהקרבן מצד עצמו צריך סמיכה ומאחר שיש לכל אחד חלק בו כל אחד מהם יכול לסמוך כדי לקיים מצות סמיכה שיש בהקרבן, וא"כ אף לפי גירסא זו אין ראיה לדברי רש"י שפירש שאינו טעון סמיכה כלל, ומפני זה כתבו התוס' שמגירסא זו רק משמע כדברי רש"י אבל אין הוכחה ברורה, ודו"ק.

10. ספר עולת שלמה

דף צ"ב במתניתין חזן מחשו"ק וכו' ק"ל היכי משכחת בזה קרבן הא לאו בני הפרשה כינו. מיהו בזה י"ל דהפריש כשהיה פקח. אך ק"ל דבזבחים (דף יב) אמרינן אכל חלב והפריש קרבן ונשתטה וחזר ונשתטה הואיל ואדמי ידחה ופרש"י שם ד"ה ונשתטה וכו' דלכך פסול דלכך דעת כדאיתא בערכין (דף כא) עיי"ש וא"כ היכי מצי כלל להקריב קרבן חרש וטומה הא לריך דעת דאף בעולה לריך דעת לעולא בשעת כפרה כדאיתא בערכין שם עיי"ש. וכמו כן תמשי היכי מקריבין עולה

11. רש"ש מסכת מנחות דף צג עמוד א

ד"ה הכל סומכין. ותימה הא תנא ליה רישא. עי' תו"ח. ומש"כ דלא משכחת לקרבן חש"ו אלא ביורש. נעלם מאתו הא דאיתא בנדרים (לה ב) דאדם מביא קרבן מצורע על בניו הקטנים ע"ש:

12. ספר איזהו מקומן

חויין בתרש שוטה וקמן:

כיצד משכחת בהו קרבן?

לכאורה בתרש שוטה משכחת כגון דהקדישו ואח"כ נתחרשו ונשתטו, אלא שבזבחים יב: מבואר דכה"ג נדחה הקרבן מהקרבה, וקטן ודאי יקשה איך הקדיש דליהוי 'קרבנו', וי"ל דמשכחת להו כגון שירשו קרבן אביהם דהא משנתינו דלעיל כמ"ד יורש סומך.

ושו"ר שכך העמיד התו"ח במשניות דחש"ו מיירי כשירשו, ומישב בזה קושיית תוס' (ד"ה סלל) דאיצטריך שוב לשנות 'הכל' לאתויי יורש לאשמעינן דחש"ו דירשו אין סומכין. והרש"ש (על מו"ה סלל) העיר עליו דמשכחת לה כהא דאיתא בנדרים לה: דאדם מביא קרבן מצורע על בניו הקטנים.

13. מנחת חינוך פרשת ויקרא מצוה קטו

והנה נראה דאלו שפטורים מסמיכה אין אנו מניחין אותם לסמוך דעוברים אל"ת דעבודה בקדשים אך עכו"ם דאינו מצווה ע"ז אם רוצה לסמוך מאי איכפת לן וחז"ש אם רוצה לסמוך כיון דהם אין ב"ד מצווים להפרישם יכולין לסמוך אך אסור ליתן להם לסמוך בידיהם דלא תאכילום כמו בכל א"ת אך קטן נ"ל דאם הגיע לחינוך מצוה לחנכו וליתן לו לסמוך אף שהיא עבירה עבודה בקדשי' הא כ' תוס' פסחים פ"ח ד"ה שה דלחנכו שרי ומצוה איכא אע"פ שהיא עבירה גבי פסח שלא למנויו ומובא לעיל בחיבורינו א"כ ה"נ בקטן שהגיע לחינוך מצוה לחנכו לסמוך אף דיש שיטות דרק על האב מצות חינוך וכתבנו לעיל דלמ"ד מופלא סל"א אינו מה"ת אין קטן מביא קרבן כלל והא דקטן אינו סומך היינו ביורש וא"כ כיון דל"ל אב אין עליו מצות חינוך באמת משכחת לה דיוורש מאמו בגרושה או שירש מאבי אמו ויש לו אב בודאי סומך משום מצות חינוך כנ"ב ופשוט. ולכאורה יש ספק הא דיוורש סומך אפשר דוקא שירש הקרבן מאותו שה' בן סמיכה כגון מאביו או משאר יורשים אבל אם ירש מאמו שלא היתה בת סמיכה או מסומא וכדומה אם כן הקרבן הזה לא נתחייב בסמיכה כלל אפשר דאין היורש סומך דלא ירש זכות שלא הי' אצל מורישו אך מפשט הלשון משמע דסומך בכ"ע עי' בגמרא כיון דהוא ב"ח חל עליו המצוה ופשוט דלהיפך כגון אשה שירשה קרבן מאביה אע"ג דאקרבן הזה הי' מוטל מצות סמיכה מ"מ כיון שהאשה אינה בעלת סמיכה אינה סומכת כנ"פ. והנה אם אשה סמכה אם לוקין אותה מלאו דל"ת בבכור אינו ברור דאפשר כיון דהתורה התירה בפירוש כאן עבודה בקדשים ואמעט נשים מב"י סומכים ולא בנות ישראל אפשר דלא אהדרי' לאיסורא קמא ע' תוס' ביצה [י"ב ד"ה] השוחט וענין אהדרי' הוא עיון עמוק ובמ"ל פ"א מה' מעילה ה"ז הביא שם בקיאות ועפר"ד בדרך מצותיך.

14. תוספות מסכת מנחות דף צג עמוד א

הכל סומכין - בריש ערכין (דף ב.) אמרי' הכל לאיתויי יורש ותימה הא תנא ליה רישא וכמו כן קשה מהכל ממירין דאמרי' התם בריש תמורה (דף ב.) דהכל לאיתויי יורש ודלא כרבי יהודה וממתני' דלעיל שמעינן לה דאוקימנא דלא כר' יהודה וי"ל דאורחיה דתנא הכי כיון דלא מייתר ליה בבא בכך רגיל לשנות תיבה אחת אגב אורחיה אע"ג דתני לה בהדיא בשאר דוכתי ...

15. שפת אמת מסכת מנחות דף צג עמוד א

עוד י"ל דלאתויי יורש דהכא אתי לאתויי דאפי' כבר סמך האב ואח"כ מת או יורש את אמו אע"ג דהקרבן לא הי' עליו חיוב סמיכה מ"מ עתה דהוא יורשו נעשית שלו וחייב לסמוך:

16. ספר איזהו מקומן

א] טעם שאין עכו"ם סומכין:

כתב הר"ש משאנץ (ויקרא נדנב ד. ה.). וז"ל "והקפיד הכתוב בסמיכת עכו"ם וטעמא נראה משום שכשבא לסמוך מתוודה וכו' אבל עכו"ם לאו בר כפרה הוא בקרבן", עכ"ל.

17. ספר איזהו מקומן

אמנם הראב"ד בתו"כ ריש ויקרא ס"ל
דסומכות בכל כוחן שכך נתנה התורה דין
סמיכה - לאנשים חובה ולנשים רשות. ועי'
מנחת אברהם על תו"כ (ויקרא פרשה צ' הל"ג)
מה שביאר במחלוקת זו.

מחלוקת ראשונים בגדר סמיכת נשים:
דעת ר' יוסי בחגיגה טז: דנשים סומכות
רשות, וכתבו תוס' חולין פה. (ד"ס נ"ט)
דסומכות באקפויי ידא כדי שלא תהא עבודה
בקדשים.

18. תוספות מסכת מנחות דף צג עמוד ב

אתיא סמיכה סמיכה מזקני - תימה אם כן ניבעי מנוקים מכל מום ולמאן דיליף מעולת ראייה נמעט סומא באחד מעיניו דפטר ליה מראייה ושאר כל הנהו דפטורים התם ועוד למה לי בני ישראל למעוטי נשים תיפוק לי מהכא.

19. ספר איזהו מקומן

ד"ה אתיא - תימה א"כ ניבעי מנוקים
מכל מום - פי' דהא קי"ל דאין גזירה
שוה למחצה, ואין לתרץ דהתם דוקא משום
כבוד השכינה, דא"כ סומא נמי ליכא למילף
מהתם - צ"ק.

20. שפת אמת מסכת מנחות דף צג עמוד ב

בתוס' ד"ה אתיא סמיכה כו' תימא א"כ נבעי מנוקים מכל מום וי"ל קצת דהא דבעי בסנהדרין מנוקים מכל מום משום דכתיב
אתך בדומין לך הוי כמו היקשא ודבר הלמד בהיקש אין חוזר ולומד בג"ש ואע"ג דהמלמד חולין למ"ד דבתר למד אזלינן
(בזבחים ג) אבל סומא יליף שפיר כיון דכתיב גבי האי קרבן אם מעיני העדה נעשתה לשגגה א"כ הוי כמו דכתיב בגופי' כנ"ל:

21. קרן אורה מסכת מנחות דף צג עמוד א

שם גמרא, סומא מ"ט לא, ר"ח כו' ח"א אתיא סמיכה סמיכה מזקני עדה דסומין לא, כדכ' אתך כו', וח"א אתיא מעולת ראייה,
ותמהו התוס' ז"ל (ע"ב ד"ה אתיא) למאן דיליף מזקני העדה א"כ מאי איריא סומא, כל בע"מ יפטר מסמיכה, כמו זקני עדה
דבעינן מנוקים מכל מום (יבמות ק"א ע"א) וכן למאן דיליף מעולת ראייה סומא באחת מעיניו נמי לפטור מסמיכה, ועוד קשה
קצת היכי יליף מעולת ראייה דסומא פטור מסמיכה על קרבנו, כמו עולת ראייה דליכא בסומא, הא התם פטור הוא לגמרי מכל
המצוה, מראית פנים ומקרבן, אבל אם הביא קרבן מנ"ל דאינו סומך, ומה שהקשו עוד פטור נשים מסמיכה נמי נילף מעולת
ראיה, הא לא תקשי, דנשים פטורות מראיה משום דהוי מצות עשה שהז"ג, אבל סמיכת קרבן לאו מצוה שהז"ג הוא, וכמו
שיתבאר לקמן, אבל קושיא קמייתא קשה טובא, והי' נראה דדוקא לענין סומא הוא דילפינן, דכתיב בסמיכה לפני ה'
וסמך, וילפינן מזקני עדה שנאמר בהו ג"כ לפני ה' וסמכו זקני (ויקרא ד' ט"ו), מה התם שלא בסומין, אבל לא קרינן
ביה לפני ה' כל שאין לו עין לראות אם הוא עומד לפני ה', ות"א דילפינן מעולת ראייה דפטריה רחמנא מדכתיב יראה
כל זכורך את פני ה', יצא סומא שאינו רואה, ה"נ בסמיכת כל הקרבנות שנאמר בהן לפני ה' סומא פטור, אבל שאר
מום לא ילפינן כלל, ועדיין צ"ע.

22. תוספות מסכת מנחות דף צג עמוד ב

ידו ולא יד אשתו - מהא דכתיב בני ישראל למעוטי נשים מסמיכה תיפוק לי דמצות עשה שהזמן גרמא אם תכף לסמיכה שחיטה דאורייתא כדאמר בפ' כל הפסולין (זבחים
דכ"ד בעלה דמ"א וא"ת ולמה לי קרא למעוטי נשים מסמיכה תיפוק לי דמצות עשה שהזמן גרמא אם תכף לסמיכה שחיטה דאורייתא כדאמר בפ' כל הפסולין (זבחים
לג). דאפילו סמך בסוף הלילה תכף לעמוד השחר צריך לשחוט עדיין את התמיד תחילה שלא יהא דבר קודם לתמיד עוד תנן בפרק ב' דמגילה (דף כ:): כל היום כשר לסמיכה
ולשחיטה דריש בגמרא דכתיב ביום זבחכם ואיתקש סמיכה לשחיטה דכתיב ושחט וסמך.

23. דף על הדף מנחות דף צג עמוד ב

בגמ': וסמך את ידו, ולא יד עבדו וכו'. כתב הגאון ר' צבי פסח פראנק זצ"ל בספרו הר צבי (פר' ויקרא): הקשה
מהרי"ט אלגאזי דתפ"ל דעבד הרי הוא כאשה דאין לו מצות עשה דסמיכה, וא"כ בלאו קרא אינו בר שליחות מטעם
דאינו בתורת סמיכה כדאמרינן גבי שליחות הגט. ובאמת י"ל דאינו דומה, דגבי קבלת הגט רוצה שע"י קבלתו תחול חלות
גירושין, ומכיון דאינו בתורת אותו דבר, שוב אינו נעשה שליח על חלות הגירושין, אבל גבי סמיכה אין שום ענין חל על ידו,
שהוא עושה רק פעולה, ולא שייך לומר דמה"ט לא יהא שליח, דזה אינו שייך אלא היכי דבעי שיחול על ידו איזה דבר ע"כ.

24. קרן אורה מסכת מנחות דף צג עמוד ב

שם גמרא ידו ולא יד עבדו כו', ומסיק דמיעוט הראשון אתי למעוטי עבדו דלאו בר מצות סמיכה הוא, אבל שליח ישראל דבר מצות סמיכה הוא אימא שלוחו של אדם כמותו, כ' רחמנא מיעוטי ב' למעוטי שלוחו, ואכתי ה"א דאשתו כגופו ויכולה לסמוך בקרבן בעלה, אע"ג דלאו בת מצות סמיכה היא מ"מ כיון דכגופיה דמא דה"א דעדיפא משליח אחר, כתיב מיעוטי ג'. ולפ"ז היכא דאתרבי שליחות לא שמעינן מהד ריבויא אלא שליח דבר מצוה הוא בשליחות זו, ואם כן למה לי קרא למעט נכרי משליחות בתרומה, הא מסברא לא הוי שליח דלאו בר מצות תרומה הוא אבל בקידושין ריש פרק האישי מקדש (מ"א ע"ב) אמרינן דלא צריך קרא אלא לרבנן דאיתא בתרומה דנפשי, אבל לר"ש דס"ל דליתא בתרומה דנפשיה לא צריך קרא, ומסברא לא הוי שליח, וכדאמרינן בגיטין (כ"ג ע"ב) דאין העבד נעשה שליח בגט לפי שאינו בתורת גיטין וסברא היא דכל דלאו בר מצוה הוא אינו נעשה שליח בזה, וכמ"ל רש"י ז"ל בקידושין שם (ד"ה לפי) עד **דקשה לי למה איצטרך הכא ידו ולא יד עבדו, הא מסברא לא נעשה שליח לסמיכה, לפי שאינו בתורת סמיכה, כמו לענין גט, ואם נאמר (בשיטת) [כשיטת] הר"י מיגש שהביא הר"ן ז"ל בגיטין דלקבלה אינו נעשה שליח, כיון דלאו בר מצוה הוא אינה מתגרשת בקבלתו, אבל להולכה נעשה שליח, דלא עביד עיקר המעשה, א"כ הכא לענין סמיכה י"ל דעבד נעשה שליח, דדוקא להתגרש ע"י או לעשות תרומה אינו נעשה שליח, אבל סמיכה הוי דומיא דהולכה דנעשה שליח, אבל לשיטת הראשונים ז"ל דלהולכה ג"כ לא נעשה שליח הכא קרא למה לי, וע"י רש"י בב"מ דף צ"ו (ע"א ד"ה עבד) שכתב גבי הא דמביעי לן התם לענין שאילה בבעלים אי עבד הוי כשליח או לא, משום דלאו בר מצות הוא בדין שאלה, שאין לו שום דבר חוץ לרבו, וכתב ז"ל דשליחות ילפינן מאתם גם אתם שיהיה בר מצוה כמשלחו, וע"ע, דהא בקידושין אמרינן דלא צריך קרא דאתם כו' אלא לרבנן דנכרי איתא בתרומה דנפשיה, אבל לר"ש דאמר דליתיה בתרומה דנפשיה לא צריך קרא, אלא מסברא לא הוי שליח כמו לענין גט דעבד אינו נעשה שליח, ועוד קשה קצת לדברי רש"י ז"ל דעבד לאו בר מצות הוא בדין ממון א"כ עבד היכי נעשה שליח לשליחות יד, וכדתניא בב"מ (מ"ד ע"א), הא לאו בר מצוה הוא בשליחות זו ועיין נמוק"י ז"ל שם דף צ"ו (ב"מ נ"ה ע"א בדפי הר"ף) שכ' ד' הראשונים ז"ל דלא ניהא להו פירש"י ז"ל דמשום דאין לעבד בלא רבו ליחשב לאו בר מצות לענין ממון ע"ש, והדברים ארוכים בזה, וע"ע בדברי הראשונים ז"ל, והא דמשמע בשמעתין דאשתו מסתבר יותר להיות כמותו מעבדו, ובב"מ (צ"ו ע"א) לענין פשיעה בבעלים ולענין שואל ששלחן למשאל אמרינן דיד עבד כיד רבו, וצריך לחלק בין ענין ממון לשאר שליחות, ודו"ק.**

25. תוספות מסכת מנחות דף צג עמוד ב

ידו ולא יד אשתו - מהא דכתיב בני ישראל למעוטי נשים מסמיכה לא נפקא אשתו דהוה אמנא תסמוך בקרבן בעלה דכ"ד בעלה דמא וא"ת ולמה לי קרא למעוטי נשים מסמיכה תיפוק לי דמצות עשה שהזמן גרמא אם תכף לסמיכה שחיטה דאורייתא כדאמר בפ' כל הפסולין (זבחים לג.) **דאפילו סמוך בסוף הלילה תכף לעמוד השחר צריך לשחוט עדיין את התמיד תחילה שלא יהא דבר קודם לתמיד** עוד תנן בפרק ב' דמגילה (דף כ:): כל היום כשר לסמיכה ולשחיטה דריש בגמרא דכתיב ביום זבחכם ואיתקש סמיכה לשחיטה דכתיב ושחט וסמך.

26. ספר איזהו מקומן

החיים, וצ"ע דהוא תוס' מפורש]. ועי' רעק"א שתמה על תירוץ זה.
ברה"ז תירץ דקמ"ל דאפילו נשים רוצות לסמוך אין להם רשות, דאיסורא איכא דסמיכה בכל כוחו בעינן והוי כעובד בקדשים, [ועי' חגיגה טז:], ועי' שכתב לישב בעוד דרך.

הצ"ק השיג על תירוץ ברה"ז, [והוא מישב עפ"י דברי התוס' לעיל מט: דאיסור הקרבה קודם תמיד של שחר נאמר רק בהקטרה ולא בשחיטה, א"כ שפיר משכחת לה סמיכה קודם עלות השחר סמוך לשחיטה, ולא הוי מ"ע שהזמן גרמא.

רעק"א תירץ דאין הסמיכה נחשבת זמן גרמא, לפי דאין המניעה לסמוך מצד הלילה אלא משום דינא דתיכף לסמיכה שחיטה.

השפ"א תירץ דכיון דגוף הקרבן הוי מצוה שהזמן גרמא ואפ"ה נשים מביאות, וכן זבה ויולדת מחויבות בקרבן, לפיכך ס"ד דה"ה סמיכה נוהגת בנשים. וראה עוד בדברינו לעיל סא: בגמ' ד"ה בני ישראל מניפין.

וא"ת ולמה לי קרא למעוטי נשים מסמיכה תיפוק לי דמצות עשה שהזמן גרמא:

מצינו כמה תירוצים על קושיא זו: תוס' בקידושין לו. (ד"ה סקלנות) תירצו דסד"א דכתיב וסמך ושחט איתקש סמיכה לשחיטה מה שחיטה כשירה בנשים אף סמיכה. [בח"נ כתב תירוץ זה בשם ספר עץ

למה לי קרא וכו' תיפוק לי דמצות עשה שהזמן גרמא - מקושיית תוס' לפטור נשים מסמיכה מטעם מ"ע שהזמן גרמא מוכח דס"ל דסמיכה הוי חובת הגברא ולא חובת הקרבן, אולם יש תוס' במקומות אחרים שמשמעות דבריהם דהוא חובת הקרבן, וראה בכנסת הראשונים על ריש תמורה, ובהערה י' שם ובמלואים שהרחיב בזה דשני הדינים איתנהו.

ע"ב בגמרא ידו ולא יד שלוחו וכו' ק"ל אחאי אלטרדיך למטוטי תי"ל דכל מלוה שבגופו לא מהגי שליחות וכמו

דנח מהגי שליחות בתפילין ולולב וכמש"כ התוס' רי"ד בקדושין פ"ב והובא בקלוה"ח (סימן שפ"ב סק"ב). ולפמש"כ לעיל דהא דלר' יהודה בקרבן שותפין אחד סומך ע"י כולן הוא מטעם שליחות גיחא דכיון דמלינו דשייך שליחות בסמיכה הו"א דמלי נמי לעשות שליח לאחר דאינו בעל הקרבן. והא דפסיקא ליה בסמיכה גופא דאחד סומך ע"י כולן הוא משום דיליף מתנופה כמש"כ התו"ד לרבות וכו' עו"ל דשאני קרבנות דמלינו דמהגי בהו שליחות כדיליף בקדושין (דף מא) מגין ששלוחו של אדם כמותו שנאמר ושחטו אותו כל קהל וכו' והו"א דבסמיכה נמי מהגי שליחות דסמיכה אחיקש לשחיטה מוסמך ושחט כדאיתא לעיל (דף יט) דמיניה ילפינן דשחיטה כשרה בזרים: **אמנם** בעיקר דברי התוס' רי"ד נ"ל דלא מקרי מלוה שבגופו אלא היכא דהמלוה אינו אלא בגופו לבד ולא בהדבר שנושה כמו תפילין ולולב דאין מחויב להגיה תפילין אלו או לטבב בסוכה זו דוקא נמלא דהמלוה אינו אלא בגופו. אבל בסמיכה דהמלוה היא צבהמה זו דוקא א"כ המלוה היא ג"כ בהדבר יכול לקיים ע"י שליח. ולפ"ז צמילה נמי דמלות האב אינו אלא בתינוק זה יכול לקיים ע"י שליח ולא כהקלוה"ח שם:

שם בגמ' אזיל ר"א ולא אמרה משמיל דר"ל כו' נראה דר"א מעצמו נמי חידש האי דרשא דאל"ה בודאי הי' אומר בשם אומרו ומ"מ איקפד עליו ר"ל ולכן אקשי לי' כו' והראה לו אע"ג דגם הוא דרש כן מ"מ הוא לא נתכוין לדרוש דוקא ידו דסמיכה ור"ל נתכוין שפיר וא"כ הו"ל לומר בשם אומרו כנ"ל:

שם בגמ' אקשי לי' עשרים וארבע ידיו ע"ש צ"ע היכן מציינו כ"ד ידיו בתורה והנה מידי תביאנה אפשר ליישב דהנה יש להסתפק בסמיכה דצריך ב' ידיו אם אין לו רק יד אחת או פטור מסמיכה די"ל דבעי קרא כדכתיב מיהו י"ל כיון דבאמת לא כתיב שתי ידיו רק בנין אב דידו פי' שתיים א"כ י"ל הפי' הוא ידו כל כחו והם ב' אבל באין לו רק א' שפיר מתקיים בי' ידו ומחויב לטמוך אבל היכא דמפרש ידיו תביאנה י"ל באין לו רק יד א' פטור מתנופה להכי כתיב ידיו ולכן לא סגי לי' לאקשווי מידי תביאנה ומייתי לי' עוד ידיו רב לו וכו':

31. ספר יד בנימין

שם בגמ', אקשי ליה עשרים וד' ידיו וכו'.
 כזר העירו כמה מאחרונים ז"ל היכן
 מלינו כ"ד ידיו בתורה ואם הכוונה בכל התנ"ך
 הרי איכא יותר מכ"ד ידיו, ועי' בהגהות
 הגאון מהר"י זכרך ז"ל ש"כ לפרט כוונת
 הגמ' על הפסוק דשמואל צ' כ"א ויהי איש
 וגו' אלצע ידיו וגו' עשרים וארבע מספר
 והגמ' לא רצה להציא כל הפסוק והציא רק
 בקיטור, ודחוק קצת דא"כ למה הזכיר הפסוק
 דנציא קודם פסוקים דתורה. (ועי' צמלבי"ס
 פ' אחרי סי' נ"צ מש"כ צציאור דברי הגמ'
 ולויין צ"אור הישר" יעו"ס).

32. ספר אור הישר

ולעד"נ דאין אנו צריכין בזה להרחיק לכת אלא
 בפשוטו, דהוה מרגלא בפומייהו דחנ"ל
 מספרים כאלו, כדכ' התוס' בברכות ד"כ ע"א ובכ"מ
 דתל"סר לאו דוקא אלא לשון הרגיל בגמרא, וכן
 כתבו ע"י מספר שיתין בב"ק צ"ב רע"ב, ואחרי
 שהראשונים ז"ל פתחו לנו פתח כזה, נוכח לאמר
 כן גם על מספר כ"ד שהיה שגור בפי חז"ל,
 כדאמרינן במדרש ריש איכה כ"ד פלסיות היו
 בירושלים וכל פלטיא כ"ד מבואות וכל מבוי כ"ד
 שווקים ועל כל שוק כ"ד שקקים ועל כל שקק
 כ"ד הצירות ועל כל חצר כ"ד בתים, ובפסחים ד"ג
 ע"ב כ"ד תעניות, ובכתובות ע"ז ע"ב כ"ד מוכי
 שחין, ובברכות נ"ה ע"ב כ"ד פותרי חלומות, ואב
 לכולם דמספר כ"ד הוה מרגלא להו נראה בב"מ
 פ"ד ע"א, דקאמר ר' יוחנן בר לקישא כי הוה
 אמינא מילתא הוה מקשי לי עשרין וארבע קושייתא
 ומפריקנא ליה עשרין וארבע פירוקי ע"ש, והיתכן
 דבכל המקומות שהיה מדובר בהלכה בין ר"י ור"ף
 שהוקבע בש"ס ושלא הוקבע, הקשה לו ר"ף על כל
 דבר ודבר כ"ד קושיות ור"י השיב לו כ"ד תירוצים
 לכולם במספר זה המדוייק, ומנין מסויים לא פחות
 ולא יותר מכ"ד, ובע"כ כמש"כ, כנלע"ד.

שם אקשי ליה עשרים וד' ידיו ידיו תביאנה כו',
 הנה בכל התנ"ך נמצא תיבת ידיו יותר מארבעים
 פעמים, ושפיר דקדקו על מספר כ"ד דנקיט בש"ס,
 בספר התוה"מ פ' אחרי סי' נ"ב והגר"י בכרך זצ"ל
 בהגהותיו על הש"ס ע"ש, אולם פירושיהם לא
 יתאימו עם פירש"י ורגמ"ה בסוגיין ע"ש.

33. ספר איזהו מקומן

שאחד מניף לכל החברים ואין אחד מוכן
 לכל החברים:
 תנופה היא חובת גברא או חובת קרבן:
 נתיבות הקודש נסתפק האם כוונת המשנה
 שכל החברים מקיימים מצות תנופה דהמניף
 הוי שליח עבורם, או דעיקר המצוה היא שרק
 אחד מניף ועל כולם אין כלל מצות תנופה.

והנה תוכן חקירתו היא האם תנופה היא
 חובת גברא או חובת הקרבן, וכעין החקירה
 לענין סמיכה שכתבנו בריש מתני' לעיל צג.,
 וראה בחזון יחזקאל (מוספמא י. ד.) שנקט
 בפשיטות דתנופה היא חובת הקרבן ולא
 חובת הבעלים.